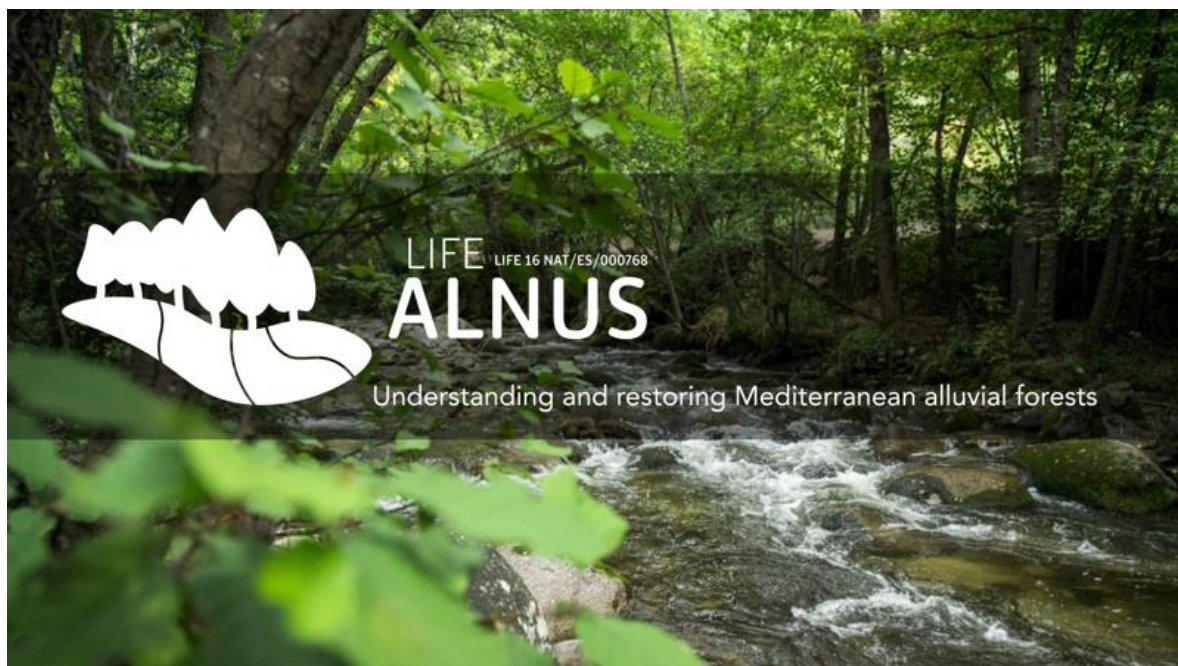




LIFE ALNUS

Resultats de l'enquesta de percepció sobre
bosc de ribera

Novembre de 2022

ÍNDEX

00	RESUMEN / 2
01	INTRODUCCIÓ / 3
02	METODOLOGIA / 4
03	RESULTATS / 5
04	CONCLUSIONS / 12

0. RESUMEN

En el marc del projecte LIFE-ALNUS es realitza una enquesta per explorar els usos, coneixements i percepció social de la població catalana sobre els boscos de ribera. Aquests resultats donen informació rellevant a administracions i institucions per millorar polítiques per a la conservació d'aquest ecosistemes. A partir d'una mostra de 292 persones residents a Catalunya s'observa que: vora un 30% dels responents tenen amplis coneixements sobre els boscos de ribera, que la espècie més reconeguda és el pollancre, el risc més percebut és l'efecte tap per acumulació de branques, i que a nivell de gestió hi ha una majoria partidària de la eliminació d'infraestructura gris, la re-naturalització de lleres i la reducció de la pressió humana per a aquest entorn.

PARAULES CLAU: verneda; coneixement ecològic; solucions-basades en la natura; hàbitat de conservació prioritària; Natura 2000.

CITA RECOMANADA:

Castellano Duran, G., Górriz Mifsud, E. 2022. *Resultats de l'enquesta de percepció social sobre els boscos de ribera*. Informe pel LIFE ALNUS. Solsona. 12 p. DOI: 10.5281/zenodo.7326778

Life ALNUS is co-funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or CINEA. Neither the European Union nor the granting authority can be held responsible for them.

1. INTRODUCCIÓ

Els boscos de ribera són comunitats vegetals que viuen a les terres properes a un riu, gràcies a la influència de les seves aigües i de les que es troben al subsòl. Donada la seva ubicació característica, funcionen com a reguladors naturals de crescudes tot prevenint possibles inundacions així com retenint sediments evitant l'erosió. Per tot això, aquests ecosistemes concentren una gran biodiversitat.

Tanmateix, la seva facilitat d'accés i la riquesa del seu sòl, fa que sigui un espai favorable tant per l'agricultura com per a altres activitats humanes, fet que ha provocat la seva degradació o desaparició en algunes lleres. Per tal de revertir aquesta situació, la UE els va declarar, al 1992, *Hàbitat de conservació prioritària*. Dins dels boscos de ribera, destaquen per la seva raresa les vernedes.

És en aquest context que es posa en marxa el projecte LIFE-ALNUS, l'any 2017, amb l'objectiu de millorar la conservació d'aquests ecosistemes a Catalunya, tot fent actuacions a la conca del Besòs, l'Alt Ter i l'Alt Segre. Aquestes tres zones representen el 45% de la distribució territorial del vern (*Alnus glutinosa*), espècie característica d'aquests boscos.

Durant els cinc anys del projecte i com a part d'aquest, també s'ha estudiat la percepció social de la ciutadania sobre aquests ecosistemes així com les amenaces percebudes i l'ús. Tot pensant en facilitar la implementació d'accions per part de les administracions públiques dirigides a millorar-ne l'estat de conservació.

Per aquest últim objectiu es realitza l'enquesta d'usos, coneixements i percepció social dels boscos de ribera. Els resultats principals d'aquesta es troben a les següents pàgines.

2. METODOLOGIA

El qüestionari consta de 34 preguntes dividides en set blocs: Perfil de la població; Usos; Coneixements; Preferències; Percepció dels riscos, problemes i solucions; Intervencions del projecte i Visita a l'exposició ALNUS. Abans del primer hi ha una petita explicació del projecte per contextualitzar-lo. Així, del 30 de maig al 26 de juliol i a través de la plataforma d'enquestes online *Survey Monkey*, es van recollir 296 respostes. D'aquestes, després de revisar les dades i detectar respostes incoherents, en van quedar 292, que conformen la mostra final.

Al mapa següent (Figura 1) s'observa la distribució territorial dels enquestats i com aquests es concentren a l'Àrea Metropolitana de Barcelona així com a les conques del Besòs, i el Ter. Fora d'aquestes àrees també destaquen l'elevat nombre de respostes als municipis de Lleida i Solsona.

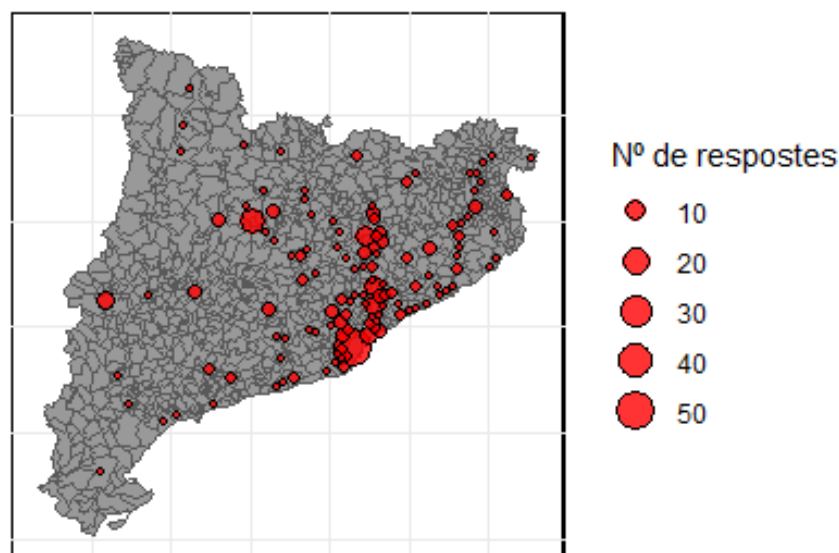


Figura 1: Distribució territorial dels enquestats.

A partir de les dades resultants s'han calculat els descriptius bàsics i s'ha realitzat una anàlisi estadística uni-variada i bi-variada per a totes les preguntes. Per a alguns creuaments també s'ha realitzat, quan ha estat possible, testos de significació com el *chi-quadrat* (X^2) de Person.

3. RESULTATS

3.1 Perfil socio-demogràfic

Per qüestió de gènere, la mostra es divideix entre 149 dones (51.03%), 136 homes (46.58%) i 7 persones que no s'identifiquen amb cap d'aquests dos gèneres. Respecte a les edats (Taula 1) el gruix de la mostra el conformen persones d'entre 26 i 65 anys (92.13%).

Edat	Freqüència absoluta (n)	Freqüència relativa (%)
<18	1	0.34
19-25	14	4.79
26-45	132	45.21
46-65	137	46.92
>65	8	2.74
Total	292	100 %

Taula 1: Distribució per franges d'edat dels enquestats.

3.2 Usos del bosc de ribera

Com es veu a la Figura 2, **la major part de la mostra (92,9 %) passen com a mínim una vegada a l'any per boscos de ribera**, i un 66,56% hi van com a mínim una vegada al mes. Del tipus d'activitat que realitzen (Taula 2), un 69,93% hi van a caminar o a passejar el gos. Destaquen altres activitats d'oci com ara les esportives (córrer i/o anar amb bicicleta, 34,46%) i en especial les relacionades amb l'ornitologia (30,07%).

Activitats al bosc	Freqüència absoluta (n)	Freqüència relativa (%)
Treball	14	4.79
Professionals ambientals	21	7.19
Caminar o treure el gos	205	70.21
Esport	100	34.25
Pesca	2	0.68
Cacera	1	0.34
Buscar i mirar ocells	88	30.14

Taula 2: Activitats que realitza quan va a boscos de ribera (multi resposta).

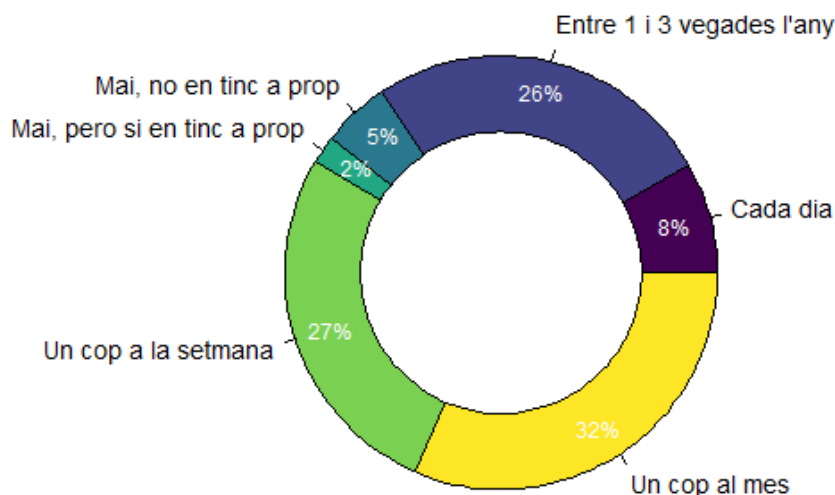


Figura 2: Freqüència amb la que passeja a prop d'un riu o estany.

A més a més, s'observen diferències significatives entre l'edat de les persones que van a buscar i mirar ocells. Sent les franges més joves les que proporcionalment hi van més. L'edat també és lògicament rellevant en les persones que practiquen esport, sent la tendència negativa; és a dir, a major edat menor proporció d'esportistes. Tant els qui van a mirar ocells com els qui fan esport són majoritàriament homes amb un 52.27% i 58% respectivament entre els qui realitzen aquestes activitats.

Per tant, **la mostra la conformen persones que majoritàriament van, com a mínim, un cop al més i hi realitzen activitats principalment d'oci.** L'elevat nombre de professionals ambientals (opció creada a partir de l'opció altres d'aquesta pregunta) i/o aficionats a l'ornitologia denota una possible sensibilització i coneixements superiors a la mitjana respecte a la situació i les problemàtiques d'aquest ecosistema.

3.3 Coneixement dels boscos de ribera

En aquest apartat es va demanar pels noms d'espècies d'arbres que coneguessin que hi ha als boscos de ribera. Com es veu a Taula 3, el nombre mitjà d'espècies identificades va ser de casi 4 (3.7). Nombre que baixa sensiblement a 3.25 en el cas d'aquelles correctament identificades. Les variàncies indiquen que el resultat és dispers; és a dir, que hi ha tant persones que n'han identificat moltes com altres que no n'han identificat cap.

Coneixement d'espècies	X	σ^2
Espècies totals	3.7	7.09
Espècies correctes	3.25	6.49
Espècies incorrectes	0.45	0.68

Taula 3: Mitjana i variància per al nombre d'espècies identificades totals, correctes i incorrectes.

També, a partir d'imatges de les fulles de diferents espècies d'arbres de ribera es va demanar que s'identifiqués a quina espècie pertanyia cadascuna. Amb els resultats d'aquesta tria veiem que totes les fulles van ser identificades, com a mínim, per un 49.32% de la mostra en el cas de la Robínia (Taula 4). Aquest percentatge puja fins al 66.78% per al **Pollancre, el més identificat**, probablement a causa de la gran presència d'aquesta espècie a les lleres dels rius pel seu valor econòmic, ornamental i facilitat de dispersió. A més a més, un 32.53% va identificar correctament totes les fulles i un 51.7% va identificar correctament 3 o més (Taula 5).

Espècie	Correcte	% Correcte	Incorrecte	% Incorrecte	No ho sap	% No ho sap
Vern	152	52.05	85	29.11	55	18.84
Robinia	144	49.32	81	27.74	67	22.95
Freixe	161	55.14	53	18.15	78	26.71
Til·ler	159	54.45	71	24.32	62	21.23
Pollancre	195	66.78	38	13.01	59	20.21
<i>X</i> totals	162.2	55.55	65.6	22.47	64.2	21.99

Taula 4: Resum del nombre i percentatge d'encert en la identificació de fulles d'espècies de ribera.

Fulles ben identificades	Freqüència absoluta	Freqüència relativa
0	45	15.41
1	50	17.12
2	46	15.75
3	30	10.27
4	26	8.9
5	95	32.53
Total	292	100 %

Taula 5: Distribució del nombre de fulles correctament identificades.

En relació amb les variables socio-demogràfiques, només són remarcables les diferències d'encert per gènere, on el gènere masculí té un major percentatge d'encert a l'hora d'identificar les fulles, d'entre el 3 i el 17% respecte al gènere femení.

Amb tot, les dades assenyalen que la mostra és coneixedora d'aquest ecosistema, fet consistent amb l'elevat nombre de persones que van assenyalar que treballaven en àmbits relacionats amb el medi ambient.

3.4 Preferències

En aquest bloc es van demanar als enquestats que triessin entre parelles d'imatges relacionades amb els boscos de ribera, amb l'objectiu de conèixer les seves preferències en torn aquests espais. Prèviament, també se'ls va preguntar quina vegetació els hi agradava més veure a les riberes (boscos, plantacions, ambdues o cap) i perquè els hi agradava aquest entorn.

Així, entre les opcions de vegetació, el 88.01% es va decantar pels boscos de ribera com a vegetació preferent, mentre que el restant 11.99% va dir que preferia una combinació

entre boscos i plantacions. Ningú va dir preferir les plantacions com a única vegetació ni la manca de vegetació, independentment del tipus que fos.

Respecte als motius que els fan gaudir d'aquest entorn, la frescor i l'ombra són les opcions més triades, amb un grau d'acord de 78.08 i 68.84% respectivament (Taula 6). Destaca també que cap de les persones enquestades digués no agradar-li aquest entorn.

Aspectes que m'agraden	Freqüència absoluta (n)	Freqüència relativa (%)
Bellesa	185	63.36
Olor	104	35.62
Animals que puc trobar	166	56.85
Plantes que hi puc trobar	146	50.00
Accessibilitat/facilitat per passejar-hi	37	12.67
No m'agrada l'entorn	0	0
Ombra	201	68.84
Frescor	228	78.08
L'aigua propera	186	63.70
Altres	0	0

Taula 6: Taula de freqüències per als aspectes que agraden dels boscos de ribera (multi resposta).

Pel que fa a la tria d'imatges (Figura 3) la majoria dels enquestats van preferir aquelles amb les lleres sense intervenció o re-naturalitzades per sobre de les urbanitzades (Taula 7). També destaca que les preferències per un entorn sense intervenció pesen més tot i que aquests espais siguin menys accessibles o transitables, com es veu per la tria entre les imatges de la parella 3. Respecte a les parelles 3 i 4, els enquestats es van decantar per lleres amb menys presència de fusta morta i lleres amb poc caudal o més tranquil respectivament.



Parella d'imatges 1



Parella d'imatges 4



Parella d'imatges 2



Parella d'imatges 5



Parella d'imatges 3

Figura 3: Recull de les parelles d'imatges de diferents entorns de ribera.

Imatges	% Imatge A	% Imatge B
Parella d'imatges 1	93.84	6.16
Parella d'imatges 2	6.85	93.15
Parella d'imatges 3	7.88	92.12
Parella d'imatges 4	6.85	93.15
Parella d'imatges 5	61.99	38.01

Taula 7: Freqüències relatives de la tria de cada parella d'imatges.

No hi ha diferències rellevants entre el gènere i l'edat respecte a la tria d'imatges ni per als elements desitjables en aquests entorns. Sí que destaquen, però, les diferències en funció del nombre d'espècies identificades. Així, **aquelles persones que més espècies correctes van identificar aposten més per les riberes re-naturalitzades (Parella 2) o no intervingudes (Parella 3) respecte als que no en van identificar cap.** Sent aquests últims menys partidaris de riberes no intervingudes.

3.5 Percepció de riscos, problemes i solucions

En aquest bloc es va preguntar per aquells riscos que associaven amb els boscos de ribera, les problemàtiques a les que s'enfronten aquests espais així com les solucions per mitigar els riscos.

Pel que fa als riscos, **els dos més percebuts són els relacionats amb les crescudes, tant per l'augment del cabal com per l'acumulació de branques**, amb un 49.32 i un 26.37% respectivament (Taula 8). També destaca el 30.01% de persones que va triar com a única opció *Cap* o *No sabia dir*. Destaca també com les persones de gènere femení eren més sensibles que a les del gènere masculí identificant riscos; és a dir, per a cada risc les primeres el marcaven entre un 1 i un 17% més que els segons. Aquestes diferències eren significatives per a l'*Efecte tap* i per a l'*Arrossegament de brosses*.

Riscos	Freqüència absoluta (n)	Freqüència relativa (%)
Augment dels desbordaments durant les crescudes	77	26.37
Destrosses en infraestructures i béns	24	8.22
Acumulació de branques i fulles (efecte estètic)	44	15.07
Acumulació de branques (efecte tap)	144	49.32
Arrossegament d'escombraries	68	23.29
Major presència de mosquits	3	1.03
Major probabilitat d'incendis	2	0.68
No sabia dir	62	21.23
Cap	26	8.78
Altres	17	5.82

Taula 8: Taula de freqüències per als riscos (multi resposta).

Com a solucions destaquen les que impliquen permetre el lliure flux del riu (menys infraestructures a prop, més amplitud i menys constrenyiment amb percentatges del 73.65, 65.88 i 61,5%) **envers aquelles que impliquen infraestructura gris** (canalització) -que han estat molt poc triades (Taula 9). Destaquem que un 15% considera la reducció de vegetació a les ribes una possible solució a aquests riscos.

Solucions	Freqüència absoluta (n)	Freqüència relativa (%)
Menys vegetació a les ribes	43	14.73
Menys infraestructures properes al riu	215	73.63
Menys constrenyiment de lleres i riberes	192	65.75
Més canalització del flux d'aigua o formigont lleres	7	2.40
Més amplitud del riu, riberes i planes inundables	180	61.64
Més tallades arreu d'arbres de ribera	9	3.08
No sabia dir	19	6.51
Potenciar els propis boscos de ribera	6	2.05
Altres	0	0

Taula 9: Taula de freqüències relatives per a les solucions (multi resposta).

Sobre les problemàtiques que pateix el propi bosc de ribera, la més triada va ser l'aparició d'espècies invasores amb un 77.4% (Taula 10), seguida per la discontinuïtat entre trams (fragmentació de l'hàbitat) i la substitució d'espècies autòctones per altres amb finalitats econòmiques, amb percentatges del 66.1 i 65.41 % respectivament.

Problemàtiques del bosc	Freqüència absoluta (n)	Freqüència relativa (%)
No conec cap problemàtica que els afecti	14	4.79
Espècies invasores (ex. Acàcia)	226	77.4
Substitució per espècies destinades a fusta o jardineria	191	65.41
Discontinuitat entre trams del bosc (= fragmentació)	193	66.1
Canvis sobtats del cabal pel reg o generació d'energia	172	58.9
Canvis en l'ús del sòl (agrícoles, ramaders o recreatius)	184	63.01
Arbres decrepits o amb poca regeneració	54	18.49
Esbarzers	0	0

Taula 10: Taula de freqüències relatives per a les problemàtiques del bosc (multi resposta).

Amb tot, veiem que **la majoria de la mostra percep que les principals problemàtiques i riscos així com les solucions passen per reduir el constrenyiment de les lleres i reduir la pressió humana sobre la vegetació.**

Per últim, també es va preguntar si ja coneixien les amenaces relacionades amb els boscos de ribera i si el projecte els havia permès augmentar-ne els coneixements. De les 292 persones enquestades, 112 (un 38.36%) va reconèixer haver-ne après més.

3.6 Intervencions del projecte LIFE i Visita a l'exposició ALNUS

En aquests dos blocs es va demanar als enquestats, primer, si coneixien les intervencions realitzades sobre el terreny arran del projecte així com si tenien algun comentari que volguessin fer arribar als coordinadors d'aquest. Un 24.66% va contestar ser coneixedor de les diverses intervencions. Respecte als comentaris, 34 persones, un 95.65% de la gent que va deixar algun comentari, van fer aportacions positives i/o constructiva en vers el projecte.

També es va demanar si havien visitat l'exposició física del projecte i 16 persones van respondre afirmativament, sent els municipis de Manlleu, Vic i Santa Eulàlia de Ronçana els més anomenats, per 5 persones el primer i 3 pels dos següents.

4. CONCLUSIÓ

Els resultats de l'enquesta mostren que la mostra es força coneixedora dels boscos de ribera com ho demostra l'encert a l'hora d'anomenar espècies i identificar fulles. A més a més, és un entorn al que hi van freqüentment i per activitats d'oci.

La visió majoritària respecte a les problemàtiques i gestió d'aquest entorn passen per la no intervenció en tant que re-naturalitzar les lleres i reduir-ne la pressió humana. Entenent aquesta gestió com la més eficaç per a prevenir possibles riscos tals com riudes i danys materials i humans.

Per últim, el projecte ALNUS, quan és conegut, té un impacte positiu en la sensibilització de la població respecte als boscos de ribera i aquesta es mostra receptiva i interessada en poder seguir aprenent.

CTFC

CIÈNCIA I TECNOLOGIA
FORESTAL A CATALUNYA

CTFC

CIÈNCIA I TECNOLOGIA
FORESTAL A CATALUNYA

CTFC

CIÈNCIA I TECNOLOGIA
FORESTAL A CATALUNYA



Centre de Ciència i Tecnologia Forestal de Catalunya
Ctra. de St. Llorenç de Morunys, km 2 (direcció Port del
Comte)
E-25280 Solsona / T +34 973 48 17 52 / www.ctfc.cat